

ПРОБЛЕМА РОЗПОДІЛУ ВЛАДИ В МЕЖАХ АВТОРИТАРНОЇ СИСТЕМИ ПРАВЛІННЯ.

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено основні стратегії і проблеми розподілу влади в межах авторитарної системи державного правління.

Ключові слова: авторитаризм, розподіл влади, лідер, еліти, деспотизм.

Abstract

The main strategies and problems of power distribution within the authoritarian system of government are investigated.

Keywords: authoritarianism, distribution of power, leader, elites, despotism.

Вступ

Авторитаризм можна визначити як недемократичний політичний режим, який передбачає концентрацію влади в руках окремої особи або групи осіб, котрі не прагнуть досягнення суспільної згоди стосовно легітимності їх влади [1]. При цьому відбувається зменшення ролі представницьких інститутів влади і громадян в цілому, вони усуваються від процесу прийняття політичних рішень.

Один з критичних елементів підтримки авторитарної влади – ретельне управління відносинами в межах кола еліт, що є основою розподілу влади. В цьому контексті розподіл влади вимагає тонкої рівноваги, коли голова держави або правляча партія повинні забезпечити умови, за яких наближені особи – військове керівництво, вищі державні посадовці, ключові підприємці – продовжуватимуть безумовну підтримку режиму.

Основна частина

Авторитарний поділ влади зазвичай передбачає ретельне розподілення привілеїв і обов'язків серед правлячої еліти [2]. Лідер повинен постійно контролювати баланс сил, щоб жодна особа чи група осіб не мали змогу зазіхнути на його місце. Підтримка такої рівноваги вимагає стратегічного розподілу багатств, контролю над інформацією і можливостей для наближених осіб отримати вигоду від своєї близькості до влади.

Ключова проблема для успішного встановлення автократії – прагнення диктатора зосередити в своїх руках більше влади за рахунок своїх союзників. В таких умовах єдиним стримуючим фактором для лідера є загроза втратити владу внаслідок перевороту.

Таким чином, взаємодія між диктатором і його союзниками загалом може приймати дві принципово різні форми [3]. В умовах першої моделі, обмеженої автократії, еліти зберігають важіль тиску на лідера у вигляді потенційного повстання. Тут його політика полягає в дотриманні балансу влади. На противагу цьому, в моделі абсолютної автократії, деспотизму, голова держави утримує в досталь влади, щоб ліквідувати будь-яку загрозу з боку союзників.

Під час визначення кола наближених до влади осіб лідерові доводиться вирішувати дилему лояльності проти компетентності [4]. Перевага здебільшого надається вірним послідовникам режиму, що в свою чергу призводить до неефективної політики державного апарату, втрати репутації на світовій арені, корупції тощо. З часом така недієздатність може викликати суспільне невдоволення, підірвати стабільність режиму, чим може скористатися опозиційні сили.

Коли авторитарний лідер зосереджує в своїх руках в досталь влади, щоб усунути будь-яку потенційну загрозу, потреба в розподілі влади спадає [5]. Така централізація призводить до встановлення одноосібного, тиранічного режиму, де лояльність до лідера має ключове значення. Щоб досягти повного контролю, деспот застосовує будь-які засоби, зокрема переслідування і вбивства опонентів, у тому

числі з метою вселити страх в усіх інших. У послабленні альтернативних джерел влади лідерів допомагають державні інституції: судова гілка, збройні сили, державні засоби масової інформації. З іншого боку, на додачу до згаданих ризиків загострюється небезпека загибелі єдиного лідера. Якщо він не зможе виконувати свої функції, держава зануриться у кризу, оскільки структура розподілу влади, яка забезпечила би плавний транзит, ліквідована [6].

Висновки

Проблема розподілу влади в умовах авторитарного режиму розкриває складний процес врівноваження сил для лідерів, що прагнуть зосередити в своїх руках максимум можливостей і заручитися підтримкою еліт, щоб уникнути перевороту. Одні лідери намагаються втримати крихкий баланс між власними амбіціями та обов'язками підлеглих, Інші – прагнуть монополізувати владу. Усуваючи потенційні загрози та зменшуючи вплив еліт, вони знищують будь-яку опозицію. Однак така стратегія наражає країну на значні ризики.

Результати аналізу підкреслюють як стійкість, так і крихкість авторитарних систем. Ретельне управління відносинами між елітами може продовжити життя режиму, але проблеми внутрішньої та зовнішньої політики зрештою призведуть до ізоляції, розбрату, вічної боротьби за виживання в ієрархії влади і, потенційно, краху. Розуміння цієї динаміки дає цінне уявлення про вразливість авторитарних урядів у всьому світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Стогова, О.В. Авторитаризм і тоталітаризм : проблеми демократизації / О.В. Стогова // Людина і закон : публічно-правовий вимір. – Миколаїв : «Ліон», 2011. – С. 58-60.
2. Слободянюк А. В. Розвиток категорії "влада" в історико-соціологічному процесі / А. В. Слободянюк // Соціальні виміри суспільства : збірка наукових робіт молодих науковців. — Київ : Стилос, 2001. — Вип. 4. — С. 64-73.
3. Meng A. Authoritarian Power Sharing: Concepts, Mechanisms, and Strategies [Електронний ресурс] / Anne Meng, Jack Paine, Robert Powell // Annual Review of Political Science. – 2022. – Т. 26, № 1. – Режим доступу: <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-052121-020406> (дата звернення: 04.11.2024).
4. Reykowski J. The Massive Exchange of Elites as a Mean of Formation of the Authoritarian Regime [Електронний ресурс] / Janusz Reykowski // New Authoritarianism. – 2019. – С. 50–56. – Режим доступу: <https://doi.org/10.2307/j.ctvdf08xx.7> (дата звернення: 04.11.2024).
5. Маліцька М. С. СУТНІСТЬ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ ТА ЇЇ РОЛЬ У СУСПІЛЬСТВІ [Електронний ресурс] / М. С. Маліцька, А. В. Слободянюк // Матеріали XLIX науково-технічна конференції Інституту соціально-гуманітарних наук, Вінниця: ВНТУ – 2020. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2020/paper/view/9926> (дата звернення: 04.11.2024).
6. Brownlee J. The Inception of Ruling Parties / Jason Brownlee // Authoritarianism in an Age of Democratization. – Cambridge, 2007. – С. 42–87.

Сітніков Ігор Володимирович — студент групи 2БС-226, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: thewitness504@gmail.com

Науковий керівник: **Слободянюк Анатолій Володимирович** — кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, e-mail: slobodyanyuk@vntu.edu.ua

Sitnikov Ihor V. – Department of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: thewitness504@gmail.com

Supervisor: **Slobodyanyuk Anatoly V.** — PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnytsia National Technical University, e-mail: slobodyanyuk@vntu.edu.ua